

אחרי

„דעיקר הקפידא הוא דוקא שלא יכסנו ברגל שהוא דרך בזיון אבל כל שאינו דרך בזיון כגון בסכין או בכלי אחר או בקיסם שפיר דמי מאחר שעושה כן בידו . . ועכשיו נוהגין לכסות ביד הסכין וכן משמע בסמ"ג דעיקר המצוה לכסות בסכין ששפך.“

ונ"ל, שלדעת הסמ"ג (לפי הבי"ח) כוונת הציווי היא החיוב לכסות במה ששפך, ועפ"י נמצא, דהא דנתמעט רגל מכיסוי הדם הוא בעיקר לפי שאינו בכלל „במה ששפך בו יכסה“, אלא שאח"כ מוסיף בברייתא עוד ענין (טעם הדבר), שבכיסוי ברגלים יש משום בזיון מצות.

[ולכאורה יש לדייק כן מנוסח הברייתא]

א. כתב הרמב"ם בסוף הל' שחיטה (וסיום ספר קדושה) בדיני כיסוי הדם: „וכשמכסה לא יכסה ברגלו אלא בידו או בסכין או בכלי כדי שלא ינהוג בו מנהג בזיון והיו מצות בזויות עליו.“

ומקורו בברייתא: — „ושפך וכסה, במה ששפך (בידו. רש"י) בו יכסה, שלא יכסנו ברגל, שלא יהיו מצות בזויות עליו.“

והנה הרמב"ם שינה מל' הברייתא: (א) פתח בהאיסור — „לא יכסה ברגלו“ (ולא כבברייתא שהתחלה היא „במה ששפך בו יכסה“), (ב) השמיט הלימוד „ושפך וכסה“, (ג) פירט „בידו או בסכין או בכלי.“

ויש לבאר זה ע"פ מ"ש הבי"ח:

(6) ראה דרכי תשובה לשו"ע יו"ד שם סעיף ו אות מז. וש"נ.
(7) מ"ע סד — „ושפך וכסה במה ששפך יכסה וזהו בסכין“. וראה הערה הבאה.
(8) ומה שמותרים לכסות גם „בקיסם“ (סמ"ג שם) הוא „מאחר שעושה כן בידו“ (בי"ח שם), ובמילא ה"ל בכלל „במה ששפך“.
וי"ל שגם לדעת רש"י העיקר הוא החיוב לכסות „במה ששפך“, אלא שמפרש דהיינו „ידו“ (ולא הסכין). וראה דברי תמודות לרא"ש חולין שם (אות כד).

וראה דרכי תשובה שם (אות מו) משר"ת מור ואהלות, שקר"ט אי הוי החיוב לכסות באותו היד ששחט בה דוקא או דלא הוי הקפידא רק שלא יכסה ברגל. ובראש יוסף שבת שם ש, לאו דוקא יד אלא לאפוקי רגל דרך בזיון, ובמדרפיקו וכדומה שרי.

(9) ראה לקמן הערה 16.

(1) פ"ד הט"ז.
(2) חולין פז, א. שבת כב, א. תו"כ פרשתנו (אחרי יו, יג).
(3) פרשתנו שם (ושם: וכסהו. — ולהעיר מהגירסא שהובאה בדק"ט שבת שם, שבתחלה נעתק בברייתא ל' הכתוב „ושפך את דמו וכסהו בעפר“, ואח"כ ממשיך „ושפך וכסה במה כו“. וראה של"ה רמ, א).
(4) ובפרט שבהלכה שלפנ"ז, בדין „ומי ששחט הוא יכסה“, מביא הלימוד „שנאמר ושפך וכסהו בעפר“ (ראה חולין ותו"כ שם „ושפך וכסה — מי ששפך יכסה“).
(5) לטו"ד סכ"ח ד"ה ומכסה בידו.

(*) כ"ה ברמב"ם מהדורת פרענקל (ע"פ כת"י, כמה דפוסים ועוד). — ובדפוסים הנפוצים לא הובא „ושפך“.

ולכן (א) השמיט הלימוד ד, ושפך וכסה, שנותן מקום לטעות שיש חיוב לכסות „במה ששפך“ דוקא, (ב) מפרט „כידו או בסכין או בכלי“, להדגיש שעיקר הקפידה דא הוא שלא יכסה ברגל¹³ שלא יהיו מצות בזויות עליו.

ומקורו של הרמב"ם, י"ל, הוא מ"מ"ש בגמרא¹⁴, „אבוהון דכולהו דם" – שכיסוי הדם הוא המקור שממנו למדים האיסור דבזיו מצוה בכל המצות כולן. ומשמע מזה, שכל כוונת הכתוב והלימוד מקרא¹⁵ ד, ושפך וכסה" הוא רק לאסור בזיו מצוה¹⁶.

הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה בהן כרוך הוא" – כי בנדר¹⁷, אין כבודה של פעולת המצוה עצמה שולל כיסוי כרגלו, ורק מפני שזהו כבודו של „מי שצוה בהן ביה" ולהעיר מחיחת¹⁸ חולין שם.

(13) ובפרט אשר (א) מתחיל ב„ידו" (ולא „סכין"), (ב) מדגיש „או בסכין או בכלי", דמוכח מזה, שההיתר לכסות בהם אינו משום שגם הם ע"י „ידו", אלא כל הקפידה היא שלא יהי' ברגלו.

(14) שבת כב, א.

(15) וראה קרית ספר (להמב"ט) הל' מע"ש ספ"ג, שלדעת הרמב"ם „כיווי מצוה אפשר דהוי מדאורייתא ואבוהון דכולהו דם". וראה אנציקלופדי תלמודית ערך בזיו מצוה בתחלתו. דרכי תשובה לשר"ע י"ד שם אות נא. שדי"ח פאת השדה כללים מע' הבית סל"ח. ושי"ח.

(16) ולדעת הסמ"ג י"ל שס"ל שהוא רק אסמכתא (ראה הנסמך בהערה הקודמת).

ובפשטות יותר י"ל, דגם החיוב לכסות „במה ששפך" (שלדעת הסמ"ג „זהו בסכין") הוא מצד כבוד המצוה (שיכסה בדבר שבו קיים מצות שחיטה), אלא שחיוב זה אינו לעיכובא, ולא נאסר אלא כיסוי ברגל שיש בו בזיו ממש (וכהמשך לשון הסמ"ג שם „וזהו בסכין) והיה בידו או בקיסם, ובלבד שלא יכסה ברגל שלא יהא מצות בזויות עליו"). משא"כ לדעת הרמב"ם שאין חיוב

תא בתר¹⁹ כסי „במה ששפך בו יכסה, לא יכסנו ברגל שלא יהו מצוות בזויות עליו" (דלא כלשון הברייתא בגמרא „שלא יכסנו ברגל") – דמשמע שהאי-סור לכסות ברגל שלא יהיו מצות בזויות עליו הוא ענין נוסף.

וזהו שמדייק הרמב"ם ומתחיל „וכש" מכסה לא יכסה ברגלו" – להוציא משיטה זו, ולהשמיענו, שעיקר דין זה בא לשלול כיסוי ברגל שהוא „דרך בזיון"²⁰.

(10) פרשתנו שם.

(11) וראה רש"י חולין שם „שלא יכסנו ברגל גרסינן". – ברא"ש שם „ולא", אבל בב"ח שם הגי' „שלא".

(12) כ"ה לשון הטור י"ד שם – „לא ברגלו שהוא דרך בזיון ומראה שהמצות בזויות עליו". אבל להעיר שברמב"ם הלשון „כדי" שלא ינהוג בו מנהג בזיון ויהיו המצות בזויות עליו, ומשמע, שעצם הכיסוי ברגל אינו דרך בזיון, אלא שמה יוכל לבוא אח"כ ש„נהוג בו מנהג בזיון" (וא) יהיו מצות בזויות עליו" [ובפרט שבברייתא נאמר בקיצור „שלא יכסנו ברגל" עליו, והרמב"ם מוסיף „כדי . . . בזיון" (שלכאורה הוא כפל לשון)].

ואולי י"ל, שלדעת הרמב"ם, כיסוי דם ברגל אינו „דרך בזיון", כי פעולה כזו (כיסוי דם בעפר על האדמה) נעשית ע"ד הרגל ע"י הרגל (ראה שפת אמת שבת שם (סד"ה מחקיק), „לכסות דבר מאוס דרכו לעשותו ברגל". ע"ש). אלא שאם יכסה ברגל חוששים אנו שיכוא לנהוג בו מנהג בזיון ויהיו מצות בזויות עליו. ועצ"ע.

ועפ"ז מובן המשך דברי הרמב"ם „שאין

(*) במהדורת פרענקל „כדי שלא ינהוג מנהג בזיון במצות ויהיו בזויות עליו". וראה ילקוט שינויי נוסחאות שם.

(**) להעיר, שבנוסח הכ"י בדק"ס שבת שם הגירסא „אלא כדי שלא יהיו כו".

„וכי דם קדושה יש בו“, והיינו שאין מכבדים את הדם (שגם בעת הכיסויי הרי אין בו קדושה), ורק מצד שעושים בו המצוה²⁰ (ועוד יותר ע"פ דברי הרמב"ם הנ"ל „שאינ הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה בהן ברוך הוא“) – וא"כ לכאורה הו"ל להדגיש „כיסויי הדם“²¹.

ב. והנה בהמשך למ"ש „שאינ הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה בהן ברוך הוא“, מפרט הרמב"ם ג' ענינים בתועלת המצות (שנצטוונו בהן) – (א) והצילנו מלמשש בחשך, (ב) וערך אור תנאי²² נר ליישר המעקשים²³, (ג) ואור להורות נתיבות היושר ונמסים, וכן הוא אומר²⁴ נר לרגלי דבריך ואור לנתיב-תי²⁵.

ומובן בפשטות, שאין זה ליופי המליצה, אלא מרמזו כאן לג' ענינים שונים במצות השם.

ויש לבאר זה:

עניני העולם נחלקים לג' סוגים²⁶: (א)

ובזה יומתק המשך דברי הרמב"ם בהלכה זו: „שאינ הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה בהן ברוך הוא“ והצילנו מלמשש בחשך כו" – שכותב כאן לימוד כללי בענין כבוד המצות. דאע"פ שזוהי דרכו של הרמב"ם, לסיים כל ספר מספרי הי"ד בדברי מוסר וכיו"ב וענין כללי בעבודת השם – הרי מובן, שיש קשר בין הלימוד ודברי המוסר לתוכן המצוה המסויימת²⁷ שב-ספר, וכן בנדר"ד, דזה שבחר הרמב"ם לכתוב לימוד כללי בענין כבודן של מצות בהמשך לדין זה דכיסוי הדם, הוא לפי שחז"ל הדגישו ש„אבוהון דכולהו – דם“, שממצות כיסוי הדם למדים האיסור דביזוי מצוה (כבודן של מצות) בכל המצות כולן.

ויש לעיין בטעם הדבר, מדוע נתפרש בתורה איסור ביזוי מצות דוקא במצוה דכיסוי הדם, וכל המצות נלמדות ממצוה זו דוקא. ומשמע מזה, שיש במצוה זו ענין מיוחד שמחמתו היא המקור לכבוד המצות כולן.

גם יש להבין בלשון הש"ס שם (אף שהיא ל' קצרה „אבוהון דכולהו דם“), דהוליל העיקר „אבוהון דכולהו כיסויי²⁸ הדם“. ובפרט ע"פ הדגשת הגמ' שם

לכסות „במה ששפר“, דכל הלימוד לא בא אלא לשלול כיסוי ברגל.

17 ראה מגיד משנה לרמב"ם כאן „כי כבוד המצות כבוד הש"י שהם שלוחיו של מקום וכבוד הנשלח הוא כבוד השולח“. וכנראה כוונתו לדור"ל (תנחומא ויגש ו) „היו מכבדין את המצות שהן שלוחיו ושלוcho של אדם כמותו, אם כבדת אותן כאלו לי כבדתני ואם בוית אותם כו"י.

18 ולא רק לההלכה הפרטית שבסוף הספר.

19 ראה פרש"י שם ד"ה דם.

20 ובפרט ע"פ מ"ש בצפצ"נ (מהד"ת ב, ב. מט, א. נה, סע"ד) דלאחרי שקיים מצות כיסוי פקע ממנו שם „דם חי“ ו„דם עוף“. ע"ש. וראה השקו"ט שהובאה בדרכי תשובה שם (אות מט) אם לאחרי הכיסוי בטל החיוב לכבד הדם המכוסה.

21 עד"י הקשה בשפת אמת (שבת שם) על ל' הש"ס שם „וכי דם קדושה יש בו“ – „דהוליל וכי כיסוי דם קדושה יש בו דהא אין האיסור משום הדם אלא משום מצות כיסוי“.

22 כ"ה בדפוסים הנפוצים. ובמהדורות פרענקל (ע"פ כת"י) „אותם“.

23 כ"ה בדפוסים הנפוצים. אבל במהדורות הנ"ל (מכת"י) „המעששים“. וע"ד לשונו בסוף הל' תמורה „ליישר כל המעשים“.

24 תהלים קיט, קה.

25 ראה תניא פ"ו. ובכ"מ.

ועפ"ז מובן הקשר הדוראה זו לכל-
לות „ספר קדושה” – כי בגדר „קדושה”
מודגשים שלשת ענינים אלה:

(א) קדושה היא מלשון פרישות והב-
דלה, וכדאיתא בתו"כ עה"פ²⁸ „קדושים
תהיו – פרושים היו”, שהכוונה בזה
לפרישות מדברים האסורים, וכפרש²⁸
„היו פרושים מן העריות ומן העבירה”,
ואכן ההלכות הראשונות בספר קדושה
הן הלכות איסורי ביאה (וגם אח"כ –
הלכות מאכלות אסורות).

(ב) החיוב „קדושים תהיו” כולל ג"כ
החיוב ד„קדש עצמך במותר לך”²⁹.

(ג) תכלית ענין הקדושה הוא
(כפשטות הענין) – דברים שהם קדושים
בעצמם³⁰, שיש בהם קדושה, ועד לקדושת
הגוף (כקדשי מזבח).

ג. והנה מאחר שהרמב"ם מרמז על
ג' גדרים אלו במצות, בהמשך (להחיוב
לכבד את המצוות הנלמד מ)מצות כיסוי
הדם, מסתבר לומר, שג' דברים אלה
מודגשים במצוה זו.

(28) ר"פ קדושים.

(29) יבמות כ, א. – פשטות פירוש מחז"ל זה
קאי על הפרישות מדברים המותרים. אבל בכ"מ
מתפרש על עשיית דברים המותרים לש"ש, ועד
שהם נעשים באופן של קדושה. וראה לקמן בפנים
ס"ה.

(30) ולהעיר מלשון הרמב"ם בסיום הל'
ביאות אסורות „יפנה עצמו ומחשבתו לדברי
תורה וירחיב דעתו בתכמה . . באהבה תשגה
תמיד” (היינו לא פרישות אלא הוספת אור
וקדושה): וכן בסוף הל' מאכלות אסורות „מביא
קדושה וטהרה יתירה לנפשו וממקד נפשו לשם
הקב"ה שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים כי
קדוש אני” (וראה לקו"ש חל"ב ע' 66 ואילך).

דברים האסורים שהאדם צריך להבדל
מהם לגמרי: (ב) דברים המותרים – שה-
אדם מותר להשתמש בהם אבל צ"ל
מתאימים להוראות התורה דוקא: (ג) דב-
רי קדושה.

ובהתאם לכך – ג' סוגים במצות: (א)
מצות ל"ת – שענינן להבדיל את האדם
מדברים אסורים. (ב) המצות שמכשירים
דברי רשות של האדם שיהיו כפי כוונת
התורה (כמו מצות שחיטה המכשרת
הבשר לאכילה). (ג) המצות שכל ענינן
הוא – המשכת קדושה על האדם.

והם הם ג' הלשונות שברמב"ם:

„הצילנו מלמשש בחשך” – הפרישות
מדברים האסורים (העלם החשך);

„נר ליישר המעקשים” – היינו שפעור-
לת הנר-מצוה היא בדבר שמצ"ע הוא
„עקש” (היפך הישרות)³¹, וע"י נר זה
מיישרים אותו, והיינו המצות בעניני
חול, שמצ"ע אינם „ישרים” ורק ע"י קיום
הוראות התורה בהם – מיישרים אותם
ונעשים ראויים לשימוש;

„אור להורות נתיבות היושר” – זהו
„אור” המצות שאינו בא „ליישר המעק-
שים”, אלא להראות את „נתיבות
היושר”, שהם קדושים וישרים בעצמם³².

(26) וגם להגירסא „המעשים” – הרי מלשון
„ליישר המעשים” מובן שמדבר במעשים הדור-
שים תיקון כו'.

(27) ועפ"ז מובן החילוק, שבתחלה נקט „נר”
ואח"כ „אור” – כי אור הנר (המכלה את השמן
והפתילה כו') מורה על האור שבא לבטל (להאיר)
את החושך (ראה ספר הערכים-חב"ד ערך אור
הנר ס"ב. וש"נ): ו„אור” סתם – היינו אור
שלמעלה מחושך (אור היום – ראה ס' הערכים
שם ע' שנה. וש"נ), תוספת קדושה.

ע"ג המזבח) הוא דם חולין, שבו נוהגת מצוה כיסוי הדם: ודם בהמה, ש"רוב המצויים נשחטים לשם הנכבד ודמם לכפר" – זהו דם מוקדשין שאין כיסוי הדם נוהג בו, כי הדם ניתן ע"ג המזבח.

ומדבריו למדנו, שתוכן מצות כיסוי הדם הוא ענין שלילי, ד"ה, הוא דבר שאינו ראוי אלא לנתינה ע"ג מזבח, ולכן, כל דם שאינו ראוי לתת ע"ג המזבח חייבים לכסותו בעפר (שעי"ז מתבטל (חשיבותו)³⁶).

ד. ויש לבאר הענין בעבודת השם:

"דם" הוא ענין החיות, "הדם הוא הנפש"³⁷, ותכליתו היא להשתמש בו בעניני קדושה, שכל דבר שבקדושה צריכים לעשותו בחיות והתלהבות גלויה דוקא.

[וזהו ג"כ הטעם (הפנימי) שכיסוי הדם אינו נוהג במוקדשין, בין קדשי המזבח בין קדשי בדק הבית³⁸ (אף שקדשי בדק הבית אין דמו ניתן³⁹ ע"ג המזבח⁴⁰) – כי בכל דבר של קדושה צ"ל החיות באופן גלוי]:

משא"כ עניני חול, דברי הרשות של האדם, צריכים לעשותם בלי חיות, "בלא

ויוכן זה בהקדם מ"ש הרמב"ן⁴¹ בטעם שמצות כיסוי הדם היא רק בדם חי' ודם עוף ולא בבהמה, וז"ל: "צוה . . לכסות כל דם בחי' ועוף כי לא יתקרב דמם על המזבח, כי גם בעופות לא יקרב מהם רק שני מינים בלבד וגם הם אינם נשחטים, אבל בבהמות רוב המצויים נשחטים לשם הנכבד ודמם לכפר ואין ראוי לכסותו, ולא חשש לכסות דם החולין בבהמה כי אין חולין במדבר⁴² וגם אחרי כן על הרוכב יצוה".

כלומר, החיוב דכיסוי הדם תלוי בהאפשרויות לתת הדם ע"ג המזבח, וכן מורה המשך הכתובים⁴³, "כי נפש הבשר בדם היא ואני נתתיו לכם על המזבח גו' על כן אמרתי לבני' כל נפש מכם לא תאכל דם גו' ואיש איש גו' אשר יצוד גו' ושפך את דמו וכסוהו בעפר", שמוזה מוכח, שאיסור אכילת דם ומצות כיסוי דם הם תוצאה מזה ש"אני נתתיו לכם על המזבח".

ועפ"ז, ב' החלוקות שנאמרו במצות כיסוי הדם – (א) נוהג רק בחי' ועוף ולא בבהמה, (ב) נוהג בחולין ולא במוקדשין⁴⁴ – היינו הך: דם חי' ועוף (שאזלינן בתר רובו הכי גדול – שדמם לא ניתן

(36) ולהעיר מצפצפ"ה הנ"ל הערה 20.

(37) ל' הכתוב פ' ראה יב, כג. ועד"ז בעניניו – פרשתנו שם, יא.

(38) ל' הרמב"ם שם.

(39) ע"ד ההלכה נלמד (חולין פד, א) מ"ו, ושפך וכסה – מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכיסוי, יצא זה שמחוסר שפיכה פד' וכיסוי".

(40) ומ"ש ברמב"ן כו' (הנ"ל הערה 31) שתלוי בנתינת דם ע"ג המזבח – הוא ע"פ פשוטות המשך הכתובים (כנ"ל), שכיסוי הדם הוא המשך ל"ואני נתתיו לכם על המזבח".

(31) פרשתנו שם, יא (בסופו). ועד"ז בפ' ראה יב, כב. חינוך מצוה קפז. וראה גם מ"נ ח"ג פמ"ו. (32) כדעת ר' ישמעאל (חולין טז, ב) שבמדבר נאסר להם בשר תאוה. אבל להעיר שהרמב"ם (הל' שחיטה פ"ד ה"ז) פסק כר' עקיבא (שם יו, רע"א) דהותר להם בשר נחירה (ורק לשחוט חולין ה"א אסור).

(33) ראה מ"נ ח"ג פל"ד.

(34) פרשתנו שם, יא"ג.

(35) ל' הרמב"ם הל' שחיטה פ"ד ה"ב. וראה לקמן בפנים.

לא קיים אצלו שום ענין מלבד עבודת השם, הרי כל עסקיו בדברי הרשות אינם אלא ענין נוסף בעבודת השם, שעושה גם דברי חול שלו ענין של קדושה. וא"כ מובן, שגם עסקיו עם חולין יכולים להיות בחיות והתלהבות (ואין צורך „לכסות” הדם) כיון שאצלו ה- „חיות” היא ב„קדושה” ו„לשם שמים” שבדבר ותו לא.

ו. ועפ"י נמצא שבהוראות התורה בענין הדם – יש ג' סוגים (בהתאם לג' ענינים שבמצות המרומזים בל' הרמב"ם הנ"ל):

(א) דם חולין שחייבים לכסות – „הצילנו מלמשש בחשך”, היינו ההצלה ופרישות מדברים שיכולים להכשיל את האדם.

(ב) דם בהמה של חולין, שאין חייבים לכסות – כי האדם „תיקן” החולין עד שנעשו ענין של קדושה ויושר – „נר ליושר המעקשים”.

(ג) דם מוקדשין – שמלכתחילה הם ענינים של קודש, ובהם צ"ל עיקר ענין „הדם”, חיות גלוי – „אור להורות נתיבות היושר”.

ועפ"י כ"ז יש לבאר ל' רז"ל „אבוהן דכולהו דם” (ולא – „כיסוי הדם”) – כי אין כיסוי הדם מצוה בפ"ע, אלא הוא פרט מכללות הוראת התורה בנוגע ל„דם”, אשר עיקרו ויסודו הוא (לא כיסוי הדם, אלא אדרבה) ש„דם” צ"ל ע"ג המזבח, „להקריב ל' חלב ודם”⁴⁶, שכל עניני קדושה ייעשו בחיות והתלהבות, וכתוצאה מזה באה מצות כיסוי

לב ולב⁴⁷, ד„כל מעשיך יהיו לשם שמים”⁴⁸ דוקא, לא בשביל הנאת גופו, אלא כדי לעבוד את הבורא. וזהו תוכן מצות כיסוי הדם (בפנימיות), שבעניני חולין צריכים לכסות את הדם, שלא יהי ניכר בהם חיות.

ועפ"י יש לבאר הטעם שכיסוי הדם צ"ל בעפר דוקא – כי „עפר” מורה על שפלות והכנעה, „ואנכי עפר ואפר”⁴⁹, וכאשר האדם עוסק בדברי רשות, צריך לעורר בנפשו הביטול וההכנעה, להיות חרד שלא להמשך אחר תאוות הלב (לעסוק בדברי הרשות בשביל הנאת הגוף) אלא כל כוונתו תהי רק לשם שמים.

ה. ויש לומר, דזה שכיסוי הדם אינו נוהג בדם בהמה של חולין מפני שרוב מיני בהמות ראויים למזבח – מרמז על עבודה נעלית יותר עם „חולין”, שלא רק שעושה אותם „לשם שמים”, אלא שהם ע"ד „חולין שנעשו על טהרת הקודש”⁴⁴, שה„חולין” שלו הם בדרגא של „טהרת הקודש”⁴⁵. דזה שמין הבהמה נגרר אחרי הרוב שהוא למזבח, מורה, שגם המיעוט של חולין דבהמות שייך לדרגא של בהמות קדוש שאין צריכים לכסות דמו.

והענין בזה: כאשר האדם חוזר כ"כ במסירות לעבודת השם, עד שאין צורך בזהירות שלא יפול בהנאות עוה"ז, כי

(41) ל' הכתוב דה"א יב, לג. וראה לקרי"ת שלח מב, ד. תר"ח ויקהל תרכ, א ואיל"ך. ועוד.

(42) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע א"ח סרל"א.

(43) ל' הכתוב וירא יח, כז.

(44) חגיגה יט, סע"ב. וש"נ.

(45) ראה תר"א יג, א. ובכ"מ.

הדם – שבעניני חולין חייבים לכסות
הדם והחיות.
וזהו „אבוהון דכולהו דם” – שיסוד
כל המצות כולן הוא ענין ה„דם”,
שצריכים להעשות בחיות והתלהבות,
שזה מביא בדרך ממילא שיכבד את
המצות, שזהו כבודו ית', שהרי „אין
הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה
בהן ברוך הוא”.
(משיחת ליל י"ב סיון תשמ"ו)

קדושים

שם „יכול יתיירא אדם מבית המקדש“ — „גבי אביו לא הוצרך לומר כן דפשיטא שלא ישתחוה לו לשם אלהות אבל גבי המקדש אצטריך משום דהוי דבר שבקדושה“, ולפיו אפ"ל דזה ש„לא מן המקדש אתה ירא“ נוגע להלכה שלא ישתחוה למקדש לשם אלקות (כמ"ש בתוס').

אבל דוחק גדול ליישב כן דברי הרמב"ם, כי בשביל לשלול קס"ד להשתחוות למקדש לשם אלקות מספיק לכאורה אם ה' כותב „מצוה עשה ליראה מן המקדש שנאמר ומקדשי תיראו“ ותיכף בהמשך לזה „ואיזו היא יראתו לא יכנס בו“, ובמילא אין מקום לקס"ד להשתחוות למקדש לשם אלקות.

יש מפרשים שהנפקותא מזה היא ל-

א. כתב הרמב"ם בהל' בית הבחירה רפ"ז: מצות עשה ליראה מן המקדש שנאמר ומקדשי תיראו ולא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שצוה על יראתו.

ומקור הדבר הוא בברייתא (על ה' כתובי „את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו“): נאמרה שמירה בשבת ונאמרה מורא במקדש מה שמירה האמורה בשבת לא משבת אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על השבת אף מורא האמורה במקדש לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על המקדש.

וצריך ביאור, למה הביא הרמב"ם פרט זה, דלמאי נפק"מ להלכה שהיראה היא „לא מן המקדש“. אלא ממי שצוה על יראתו, ובפרט שהפירוש ד„מורא מקדש“ הוא ש„לא יכנס אדם בהר הבית במקלו בו“, כהמשך ל' הברייתא, שהר בא ברמב"ם כאן?

והנה התוס' פירשו הא דאיתא בגמ'

(5) בגמ' לפנינו „אדם ממקדש“, אבל בתוס' נעתק כפגנים. וכ"ה בעין יעקב. ובכ"מ.

(6) וראה גם פי' עיון יעקב לע"י: קשה מהיכי ס"ד כבר הוזכרה תורתנו אנכי ולא יהי' לך.

(7) לכאן י"ל (ראה תועפת ראם ליראים השלם שם אות ב), שתלוי אם הלימוד הוא מפרש שתנו או מפי' בהר: בפי' בהר נאמר לפנינו (כו, א) לא תעשו לכם אליילים גוי' ואכן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עלי, ודרשו רז"ל (מגילה כד, ב) עלי' אי אתה משתחוה בארצכם אבל אתם משתחוים על האבנים של ביהמ"ק (וראה גם פרש"י עה"פ), ולכן צריך לשלול „לא ממקדש אתה ירא להשתחוות לו אלא ממי שהזהיר בו“; אבל באם לומדים מפרשנו אין כ"כ מקום לקס"ד זו.

(8) פירוש הרי"ף לע"י (בפי' הגמרא). ועד"ז במהר"ם שיק (לתרי"ג מצות) מצוה רנה.

(1) פרשנו יט, ל. פסוק זה נאמר גם בס"פ בהר (כו, ב). ובסמ"ג (עשה קסד) למד שמירת המקדש משם: כתוב בס"פ בהר כו'. אבל דרשת התור"כ על שמירת מקדש היא על הפסוק דפרשנו (וכן פרש"י עה"פ כאן — לא יכנס כו'). וגם בחינוך (מצוה רנד) מבאר המצוה בפרשנו. וביראים סי' שכד „דכתיב בפי' קדושים“. אבל ביראים השלם סי' תט הביא מפרשת בהר. וראה לקמן הערה 7.

(2) יבמות ו, סע"א ואילך (כנסמן בכס"מ). תרי"ב פרשנו עה"פ.

(3) בה"ב.

(4) יבמות שם, ריש ע"ב ד"ה יכול (בפי' הא').